”I Bayreuth er tilskueren også
værd at beskue”

Hvis en begivenhed skal have format, kræves der to ting: store evner hos dem, der udfører den og store evner hos dem, der oplever den. Der er ingen begivenheder, der i sig selv har format, selvom hele stjernebilleder forsvinder, folkeslag går til grunde, kæmpemæssige stater bliver grundlagt, og der føres krige med uhyre kræfter og tab; historiens vingesus blæser hen over dem, som om der blot var tale om fnug. Men det forekommer også, at et stort menneske slår mod en hård klippe uden nogen virkning; efter et kort, højt ekko er det hele forbi.

Historien har næsten ingen forlydender om den slags forgæves begivenheder. Således bliver enhver, der ser en begivenhed nærme sig, grebet af en bekymring for, om de mennesker, der får lov til at opleve den, også er værdige til det. Når man agerer, håber og forsøger man hele tiden at sikre overensstemmelse mellem gerningen og folks modtagelighed i stort og småt – hvis man har noget at give, må man sørge for, at man også finder modtagere, der forstår at værdsætte gaven.

Netop derfor har en stor mands enkeltstående handling intet format, hvis den er kort, sløv og ufrugtbar, for i det øjeblik, han udførte handlingen, må han have manglet den dybe erkendelse af, at handlingen var nødvendig netop i dette øjeblik. Han har ikke sigtet godt nok, har ikke forstået at vælge det rette tidspunkt: tilfældigheden er blevet herre over ham, eftersom det er to sider af samme sag af have formatet og en sans for nødvendigheden.

Bekymringen for om det, der netop nu foregår i Bayreuth, sker i det rette øjeblik og er absolut nødvendigt, vil vi overlade til dem, der generelt har betænkeligheder ved Wagners sans for det nødvendige. Vi, der er mere tillidsfulde, mener, at han både tror på formatet i det, han gør, og på de store evner hos dem, der skal overvære det. Det må gøre dem stolte at være genstand for denne tro, de få eller de mange – for at

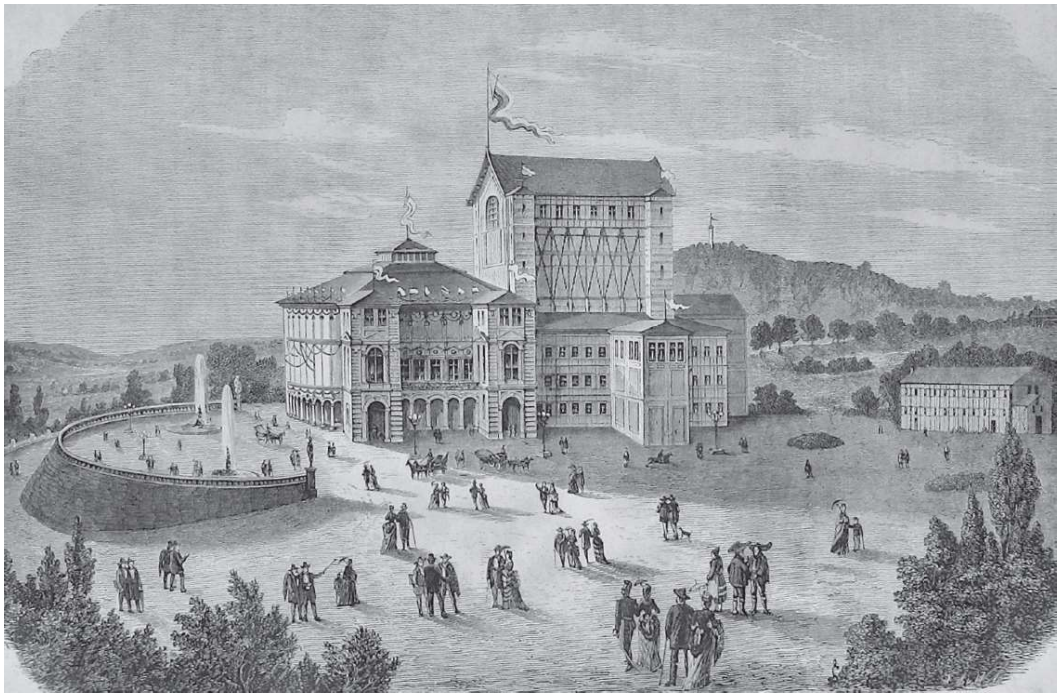

Das Richard-Wagner-Festspielhaus i Bayreuth, også kaldet Bayreuther Festspiele. Grundstenen blev som nævnt lagt i 1872, hvor blandt andet Ludwig van Beethovens (1770-1827) 9. symfoni, samt Wagners "Kaisermarsch" blev opført. Med økonomisk støtte fra blandt andre Ludvig 2. af Bayern (1845-1886) blev det indviet i 1876 med en samlet opførelse af "Nibelungens Ring", dirigeret af den østrig-ungarsk dirigent Hans Richter (1843-1916). Operahuset ligger på den såkaldet Grünen Hügel i det nordlige Bayreuth.

det ikke er alle, at troen ikke gælder hele denne tidsalders mennesker, ikke engang hele det tyske folk i dets nuværende sammensætning, det har han selv fortalt os i sin indvielsestale den 22. maj 1872 og der er ingen af os, der vil vove at sige ham imod.

"Jeg havde kun dem," sagde han dengang, "der holder af min særlige kunst, mit mest personlige værk, at henvende mig til med mine udkast: kun dem kunne jeg bede om hjælp til at præsentere mine værker rent og uforfalsket for dem, der i sandhed værdsætter min kunst, skønt de hidtil kun har set den i en uren og forvansket form."

I Bayreuth er tilskueren også værd at beskue, uden tvivl. En forstandig, opmærksom lærd, som fik lov at rejse mellem århundrederne for at sammenligne de mest mærkværdige

kulturbegivenheder, ville have meget at se på der, han måtte føle, at han pludselig kom ind i et lunt farvand, ligesom hvis man svømmer i en sø og nærmer sig strømmen fra en varm kilde: den må stamme fra andre, dybere lag, tænker han, det omgivende vand kan umuligt forklare den og kommer selv fra et sted tættere på overfladen.

Således vil alle de, der fejrer festen i Bayreuth, blive opfattet som utidssvarende mennesker, der stammer et andet sted fra end fra deres samtid og derfor skal forklares og retfærdiggøres på en anden måde. Det er blevet stadigt tydeligere for mig, at en "dannet" person, der helt og fuldt er et produkt af sin samtid, kun er i stand til at reagere på alt, hvad Wagner gør og tænker, med en parodi – sådan som alt og alle efterhånden bliver parodieret – og at han også kun ønsker at lade vores humoristiske avisskribenter kaste deres lidet magiske lanternes lys over begivenhederne i Bayreuth.

Forhåbentlig bliver det ved parodien! Her kommer en fremmedgjort og fjendtlig ånd til udtryk, som kunne benytte sig af helt andre midler og metoder og lejlighedsvis også har gjort det. Den føromtalte kulturiagttager ville ligeledes bemærke det usædvanligt skarpe spændingsfelt mellem modsætningerne. At et enkelt individ i løbet af et almindeligt menneskeliv er i stand til at frembringe noget genuint nyt, vil forarge alle dem, der insisterer på, at enhver udvikling foregår gradvist, som om det var en moralsk lov: De er selv langsomme og kræver, at alt andet også foregår lige så langsomt – men da ser de pludselig en, der er lynhurtig, og forstår ikke, hvorledes han bærer sig ad, så de bliver vrede på ham.

Der var ingen forvarsler, ingen overgange, ingen antydninger af et fænomen som manden i Bayreuth: Kun Wagner selv kendte den lange vej til målet og målet i sig selv. Det er den første jordomsejling i kunstens rige: Men det ser ud til, at det ikke blot er en ny kunst, men kunsten i sig selv, der her er blevet opdaget. Enhver moderne kunst indtil nu bliver således halvt om halvt værdiløs, enten ved at virke forkrøblet og eneboeragtig eller som luksus-kunst. De vage og dårligt